

ו. צ'רצ'יל

אותם כ"מומחים של המלחמה הקודמת", המטיר על סיר סמואל הור — שר-הימיה מכתבים ארוכים, בהם נשמעה שוב ושוב הנימה על ברכיה חונך צ'רצ'יל. נימה הטוענת כי **"הצי הבריטי נוסע תמיד במחלקה הראשונה!"** בעת ויכוח חריף ונוקב על קוטר תותחים העתידים להינשא על אניות הקרב ההולכות ונבנות, הציג צ'רצ'יל את ההבדל בין מטח של תותחי 14 אינץ' לבין אלה של 16 אינץ' והוכיח כי ה"הבזל הוא של 3 (!) טון. ואז כתב לשר-הימיה: "נורא הדבר לבנות אניות-קרב בריטיות העולות כל אחת 7,000,000 ליש"ט ולדעת שאין הן הח"זקות ביותר בעולם". צ'רצ'יל נאבק עוד טרם המלחמה למען צי חזק יותר, מודרני יותר. הוא ייצג את עניני הצי בפני ה"פרלמנט טוב יותר

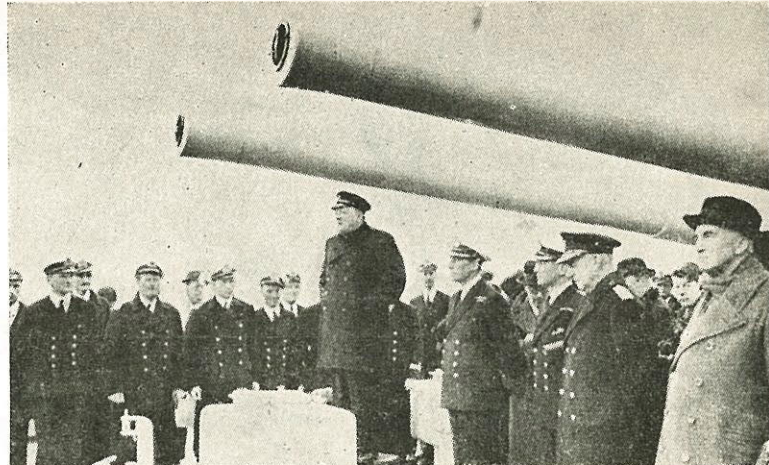

סר ווינסטון, ביום הבחרו כשר הימיה, לפני בנין האדמירליות

מנציגיו הרשמיים של הצי. קשריו עם ראשי האדמירליות איפשרו לו להתמצא בכל המתרחש בצי. כך למשל הוזמן לילה אחד בשנת 1938 להפלגה במשחתת בה נוסה לראשונה מכשיר לגלוי צוללות. את עומק התרשמותו הביע במשפט: "מערכת גלוי הצוללות לא ניצחה את הצוללת, אך לולא מערכת זו, לא היו מנצחים את הצוללות".

מבוק הסטורי

"ווינסטון חזר" שתי מלים מחשמלות. מפקדי שייטות הניעו גבותיהם בסקרנות מהולה ביראת כבוד, קצינים זוטרים נרעדו לשמע השם, ומלחים זקפו ראשם בתקווה ובגאווה. בריטניה הגדולה שרויה מזה שבע שעות במלחמה. והוא שכבר לפני חצי יובל שנים שירת בתפקיד הלורד הראשון של האדמירליות, נקרא שוב לפקד על מעטה השריון, הפלדה והדם של האי הבריטי. די היה בשתי מלים אלה, שהועברו בגלי האתר אל כל שלוחותיו הרבות של הצי הבריטי, כדי

מלחי הצי נרתמו למרכבה שהובילה את סר ווינסטון למנוחתו האחרונה. לפנייהם צעדו מעט הטייסים שנותרו מקרבות האוויר בימי ה"ליי", אחרי המרכבה (עגלת תותח שביעת שנים) צעדו מלכים וראשי מדינות, בני אצולה ופשוטי עם. אך בהובלת עגלת התותח התכבדו דוקא מלחי הצי — ולא בכדי.

מיום שהחל ווינסטון צ'רצ'יל הצעיר לפסוע בנתיב החיים הפוליטיים ולקבל עליו תפקידים רמי מעלה היה קשור קשר אמיץ אל הצי. בן 36 היה צ'רצ'יל עת זכה במשרת שר-הימיה. הימים, ימי טרם מלחמה שזיעזעה את אירופה במשך 4 שנים ארוכות ועקובות מדם. צ'רצ'יל היה האיש שבתוקף סמכותו הורה על בניית אניות אדירות שעלולות היו כמה שנים מאוחר יותר להכריע גורלם של קרבות ימיים רבים.

שלוש שנים כיהן צ'רצ'יל כשר הימיה עד שפרצה מלחמת העולם הראשונה, ב"1914, ואז היה הצי הבריטי מוכן לקראתה. ווינסטון צ'רצ'יל, שעשרות שנים לאחר מכן הכיר בו כל העולם נביא, גייס (בלי להמתין לאישור הפרלמנט) את מילואי-הצי בטענת "אימונים שגרתיים". כעבור שנה אולץ צ'רצ'יל להתפטר מכהונתו, לאחר שפעולת הדרדנלים היוזמה על ידו נכשלה כשלון חרוץ. הרבה שנים חלפו עד שהתברר כי תכנונו של ווינסטון צ'רצ'יל היה נכון, גם הלך המחשבה תאם לדרישות, אך הביצוע היה לקוי ביותר, והאנגלים שילמו על כך ביוקר רב.

צ'רצ'יל המשיך למלא תפקידים נכבדים בעמדות מפתח כשר המלחמה, שר האוצר ועוד, אך על כל זאת כבר סיפרו העיתונים במאות ואלפי מלים.

משנתחם חוזה הכניעה הגרמני ב"1918, אמר המרשאל פרדיננד פוש (אדריכל הנצחון הצרפתי), כי אין זה חוזה כניעה אלא זוהי שביתת נשק לעשרים שנה! ווינסטון צ'רצ'יל היה אחד הבודדים שהסכימו עמו. מרגע שעלה היטלר לשלטון החל מזהיר את חברי הפרלמנט מפני השואה העומדת להתחדש. צ'רצ'יל הזהיר מפני הפאציפיזם המסוכן שאסף את אנגליה וכל בנות בריתה. רבים ראו בו מתרחר מלחמה.

השנים בהן בילה מחוץ למשרדי הצי לא מצעו ממנו להיות קרוב לעניינים, ולנסות להשפיע על מהלך עניינים בעיקר בשטח בנין אניות ותכנון קוטרי תותחים. שלוש שנים לפני פרוץ המלחמה זיעזע צ'רצ'יל את הפרלמנט בשאלות בדבר כובדי מטחים, הרעיד את לב האדמירלים בהציגו

כאישיות ימית

כתב: אלכס גלעדי

אך המשיך לכתוב לנשיא ארה"ב בחתמו עתה: „אישיות ימית לשעבר“.

שיתוף פעולה בשטח הימי בין צרפת ובריטניה היה פרי יוזמתו של סר וינסטון. הוא הציע לצייד את הצי הצרפתי במכשירים לגלוי צוללות והאיץ בצרפתים לסיים את בניית שתי אניות הקרב האדירות — רישלייה וז'אן דארק כדי שהצי המשותף בעזרתן של שתי אניות הקרב הבריטיות ההולכות ונבנות ג'ורג' החמישי והנסיך מוולס יוכל לעמוד בפני שתי המפלצות הגרמניות טירפיץ וביסמרק.

המוקש המגנטי הטריד את צ'רצ'יל זמן רב. הוא זרע הרס רב במערך האניות ושר הימיה פקד לחפש במהירות האפשרית דרכים לחיסולו של המיטרד והדרך נמצאה. לא בכדי חקר צ'רצ'יל את בעיית המוקש הימי, שכן באותם ימים של מחסור בכוח אדם היה על בריטניה להקצות כוח בן 60,000 איש למלחמה בו. לימים המציאו הבריטים את המוקש האקוסטי, והתחילו להשתמש בו נגד אויביהם.

חרף כל המפללות והמכשולים ידע צ'רצ'יל לנהוג את הצי בקור רוח לקראת ימים טובים יותר. אניית הקרב זוטא הגרמנית גראף שפאיי נתנה את האות. האניה אשר שוטטה באוקינוס האטלנטי זרעה הרס רב בשורות האניות של בע"לית הברית, ואז חולק הצי הבריטי באוקינוס לקבוצות ציד, שאחת מהן, שכללה את אקזטר, אג'קס ואכילס נתקלה בפושטת הגרמנית ב-13 בדצמבר 1939. לאחר קרב מר בו נפגעה אקזטר קשות ויצאה מן המערכה נאלצה הגראף שפאיי לסגת ולמצוא מקלט בנמל מונטבדיאן. הצי הבריטי סגר עליה מכל העברים, ולמפקדה לא נותר אלא להטביעה בשפך הנהר לה פלאטה. למעשה עדיין לא הגיעו אניות הצי הבריטי האדירות למקום, אך בתכסיס הטעיה נפלא יצרו הבריטים רושם כאילו כוח עצום ממתין לגראף שפאיי מחוץ

להסביר הכל. „וינסטון חזר“. הוא נטל מיד את מלוא המע" מסה על שכמו, שכן למוד נסיון היה ממלחמת העולם הראשון נה, וידע כי שעות פתיחה של מלחמה עלולות להיות גורר ליות לגבי ציים. את הלילה הראשון בילה במחיצת האדמיר רלים שלו, ולמחרת בבוקר כבר היה מעורה בעניינים כאילו כיהן בתפקיד זה ללא הפסקה.

מחיר יקר שילמה בריטניה בשל הפאציפיזם של טרם המלחמה. היא ספגה מהלומה אחר מהלומה, שלא פסחו גם על הצי. הצוללות הגרמניות חוללו שמות בצי הסוחר — עורק החיים של בריטניה, והטביעו את מיטב אניותיו. אחת מפעור לותיו הראשונות של סר וינסטון צ'רצ'יל היתה התקנת מכשירים לגלוי צוללות בספינות הדיג (טרולרים), ע"י כך שיחרר את המשחתות למשימות חשובות יותר. כחודש לאחר שנכנס לתפקידו טורפדה אה"מ רויאל אוק במפרץ טקאפא פלו וירדה למצולות על 786 אנשיה בתוכם גם תת אדמירל צ'. בלגורוב. הצוללת המטרפדת הצליחה לחמוק כלעומת שבאה. לא חלף חודש ימים מיום הטבעתה של רויאל אוק ושרנהורסט הגרמנית הטביעה את אה"מ רואלפינדי בקרב תותחים. צ'רצ'יל ניסה לנצל את הזדמנות צאתו של הצי הגרמני ממחבואו כדי להכנס עמו בקרב, אולם האחרון הצליח לחמוק. עוד בטרם התעוררה דעת הקהל בבריטניה ושאלה „מה עושה הצי?“ עלה סר וינסטון על דוכן הנואמים בפר" למנט הבריטי וקבע: „אני נוטל את מלוא האחריות על עצמי“. הצי הבריטי ידע עוד הרבה אבידות עד אשר טעם טעמו של נצחון, אולם איש לא העז לבוא בטענות אל סר וינסטון צ'רצ'יל שכן הכל זכרו כי היה זה הוא אשר הזהיר את האומה הבריטית מפני השואה העומדת להתחולל.

אישיות ימית

יום אחד הוטבעו שלוש צוללות גרמניות. בו בערב הוזמן ראש הממשלה הבריטי מר צ'מברליין לארוחת ערב בביתו של סר וינסטון, ועם כל מנה שהוגשה לשולחן הגיעה גם ידיעה על טביעה של צוללת גרמנית. ראש הממשלה הביע תקוותו כי יוזמן מדי ערב לארוחה כזאת.

באותה עת החל סר וינסטון להתכתב בקביעות עם נשיא ארה"ב מר רוזוולט והיה חותם על מכתביו בשם „אישיות ימית“. התכתבות זו, ושם „ספרותי“ זה הביאו לבריטניה ברבות הימים את עסקת „החכר והשאל“ המפורסמת, ותמיכה עצומה מצד ארה"ב. לימים עזב צ'רצ'יל את משרד הימיה,

לנמל. אותה יכולת הטעיה גבוהה עמדה לו לצי גם בעת שטובעו האניות המלכה אליזבת ווליאנט בנמל אלכסנדריה. שכן האויב סבר לתומו כי האניות לא ניוקו כלל.

הטביעו את ביסמרק

צ'רצ'יל אישית לא היה מלח ולא יורד־ים. הוא הכיר במגבלתו זו היטב, וחרף התפקידים הקשים והחשובים שהמתינו לו בחוף היה נוהג מדי פעם לצאת למסע על סיפון אחת מאניות הצי. ברבות הימים עת הקים צ'רצ'יל את ה"ברית הגדולה" השתדל לקיים את הפגישות על סיפון ספינות מלחמה, וכך עלה בידו להכיר את הצי מכל צדדיו — ממשרדי האדמירליות, מספרי הסטטיסטיקה, ומחסיפונים הנור צאים רסיסי מלח.

גרמניה שלחה כוח ימי עצום כדי ל"עזור" לנורבגיה להלחם נגד "פלישה" אנגלו־צרפתית. צ'רצ'יל הכיר בחשיבות הנמלים הנורבגיים והורה לצי המולדת המפורסם להכנס בקרב עם הצי הגרמני. תקצר היריעה מלספר על עלילות הקרב. גם הצי הבריטי וגם הגרמני סבלו אבידות קשות ביותר. הנמלים נפלו בסופו של דבר לידי הגרמנים, אך הצי הגרמני סבל אבידות קשות וחזר למחבואו בפיורדים של נורבגיה. כששבו להלחם בצי הבריטי היה האחרון מחוץ באניות חדשות שהיו כולן מהשדרית ועד פנס התורן — פרי עמלו של סר ווינסטון, "מחרחר המלחמה".

פרשת נורבגיה הסעירה את הרוחות בבריטניה. הבריטים אינם אוהבים לראות את ציים מובס. בסערת רוחות עצומה זו אולצה ממשלת צ'מברליין להתפטר, ושר הימיה, סר ווינסטון צ'רצ'יל נקרא לאחוז בהגה השלטון.

בזאת לא תמה פרשת סר ווינסטון כאישיות ימית. היה זה הוא שגייס כל כלי־שיט במצב תקין כדי להציל את הצבא הנסוג מדונקרק. היה זה הוא שהחליט את ההחלטה הגורלית שפקדה על הציים של בריטניה וצרפת החופשית (של דה־גול) להשמיד את הצי הצרפתי של וישי בטולון ובדאקאר.

היו מספר דברים שבהם התעניין צ'רצ'יל גם בהיותו טרוד בעניינים הרבים והחשובים כראש ממשלה. אחד מהם קבע כמה שנים לאחר מכן את גורל הפלישה המפורסמת לנורמנדיה. בהיותו שר הימיה החל צ'רצ'יל לדאוג לכך שכלי־שיט יוכלו להסיע טנקים וצבא עד לחוף. כך נוצרו הנחתות המפורסמות. "להכנס בקרב גם בכוחות נחותים" היתה סימתו מיום שנכנס לתפקידו. הוא לא סטה ממנה.

בעוד הצי הבריטי והאוויריה שלו הולמים בצי האיטלקי בים התיכון, יצאו האניות הגרמניות ביסמרק והנסיך אויגן לימים ל"שחר לטרף". הפקודה יצאה מלפני צ'רצ'יל: "הטביעו את ביסמרק בכל מחיר, בכל הכוח שנתן אלוהים בידיו, בכל העוז והתושיה". שלושה ימים ולילות נמשך הקרב. צ'רצ'יל היה "תושב" קבוע בחדר המבצעים של הצי. הוא קבע, גזר, התרשם, ולבסוף יכול היה לרדת לישיבת בית הנבחרים כדי לספר להם כי גורלה של ביסמרק נחרץ והטבעתה היא ענין של זמן בלבד. לא עברו אלא דקות ספורות מרגע שהתישב במקומו והידיעה על הטבעתה הגיעה אליו. בית הנבחרים היה מרוצה.

הגיע יום הפלישה ליבשת אירופה. 4000 כלי־שיט מכל הסוגים נאספו בנמלי אנגליה. צ'רצ'יל הביע רצונו להצטרף לפלישה אך הפעם התנגדה לו מפקדת הפלישה. משרש צ'רצ'יל מכהונת ראש ממשלה ביכר להינפש על סיפונה של ספינת הטיול המפורסמת השייכת לאיל־האניות היווני אונאסיס. צ'רצ'יל בילה את שארית ימיו בהנאה שבשיט עד שנפגעה רגלו.

גם ארונו של צ'רצ'יל הושט במעלה נהר התמוזה. הבריטי האחרון שזכה לכבוד זה לפניו היה גדול האדמירלים של בריטניה, הוראציו נלסון. יעבור כנראה עוד זמן רב לפני שיושט שוב ארון מתים על גבי ספינת הצי. אשרי אלה שזכו לחיות בתקופתו ובהשראתו. בזכותו לא בלע הדרקון הגרמני את העולם. הוא שימש הגאי נועז לעולם החופשי והחזיר לו את חירותו.

